

Lietadlo Caproni Ca.33, (Ca.450 hp, Ca.3)

Vystavené lietadlo Caproni Ca.33 je zo zbierkového fondu Vojenského historického múzea Piešťany. Je replikou lietadla imatrikulačného čísla 11 495, na ktorom absolvoval posledný let z letiska Campo Formido pri Udine v Taliansku do vlasti minister vojny Česko-Slovenskej republiky generál M. R. Štefánik 4. mája 1919. Lietadlo havarovalo neďaleko Ivanky pri Bratislave. Všetci členovia osádky zahynuli.

Lietadlo Caproni Ca.33 je ťažké bombardovacie trojmotorové, dvojplošné lietadlo talianskej výroby s dvojlístovými vrtuľami a s motormi Issotta Fraschini V4B (každý 150k). Lietadlo má drevenú konštrukciu potiahnutú leteckým plátnom. Strednú kabínu má osadenú spolu s bočnými trupmi na hornej časti spodného krídla. V prednej časti bočných trupov sú namontované motory. Bočné trupy sú vzadu spojené výškovým kormidlom. Tretí motor, určený k pohonu tlačnej vrtule, je umiestnený v zadnej časti strednej kabíny. Pristávacie zariadenie s čelovým podvozkom je doplnené dvoma chvostovými ostrohami na zadných častiach bočných trupov. Osádka lietadla je štvorčlenná. Vpredu je sedadlo pre strelca - navigátora, za ním sú dve sedadlá vedľa seba pre pilotov a vzadu za palivovými nádržami je miesto pre mechanika - strelca. Výzbroj lietadla bola štandardne tvorená dvoma 6,5 mm alebo 7,7 mm guľometmi FIAT-Revell a bombami zavesenými pod strednou kabínou do celkovej hmotnosti 200 kg. Lietadlo bolo určené na ničenie živej sily a málo odolných pozemných cieľov zhadzovaním mín a bômb (bombardovaním) do hĺbky protivníka až 200 km.

Zrod bombardovacieho trojmotorového lietadla Caproni Ca.33, (Ca.450 hp, Ca.3)

Taliansky letecký konštruktér Giovanni Caproni v roku 1913 ukončil projekt bombardovacieho lietadla s tromi rotačnými motormi Gnome. Uvažoval o ich umiestnení v strednej kabíne. Prvý prototyp lietadla bol odvodený od predchádzajúceho projektu. Prototyp mal niekoľko zmien. Hlavnou z nich bolo premiestnenie dvoch rotačných motorov Gnome (80 k) zo strednej kabíny na čelá bočných trupov pre priamy pohon vrtulí. Skúšobný let lietadla bol vykonaný v októbri 1914. V marci 1915 bola spustená výroba prvých 12 kusov lietadiel, ale s vodou chladenými motormi Fiat A10, každý s výkonom 100 k. Lietadlo bolo vyrábané pod označením Ca.1, (Ca.300 hp, Ca.32). Koncom marca roku 1916 sa do lietadiel začal montovať stredný motor Isotta Fraschini V4B (150 k). Tieto lietadlá dostali označenie Ca.2 (Ca.350 hp). Prvý vzlet lietadla Ca.2 bol vykonaný 10. mája 1916. Na prelome rokov 1916 - 1917 bolo vyrobené prvé lietadlo Ca.3, (Ca.450 hp, Ca.33). Lietadlo bolo zhodné s lietadlom Ca.2, ale v lietadle boli namontované tri motory Isotta Fraschini V4B, každý s výkonom 150 k. Lietadlo bolo vybavené zariadením na zhadzovanie bômb. Lietadlá Ca.33 okrem talianskej armády boli prevádzkované vo Francúzsku, Anglicku a USA. Vyrábali sa v Taliansku a licenčne vo Francúzsku a v USA.

Výroba repliky lietadla

Vystavovaná replika lietadla bola vyrobená v Leteckých opravovniach Trenčín. Myšlienka postaviť repliku lietadla Caproni Ca.33 vznikla v LO Trenčín už v roku 1986. Vlastná stavba lietadla sa začala až v septembri 1994 hlavne zásluhou p. Rastislava Ferlicu. V roku 1996 vedúcim realizačného tímu stavby lietadla sa stal známy letecký akrobat Pavol Čičo. Po jeho tragickej smrti úlohu vedúceho konštrukčnej skupiny „História“ prevzal p. Ján Opatovský. Prvý - krát bola replika lietadla verejnosti predstavená v nedokončenom stave dňa 2. mája 2003 v LO Trenčín. Práce na lietadle boli dokončené v roku 2004. Lietadlo bolo odovzdané VHÚ – Vojenskému historickému múzeu Piešťany 29. októbra 2004. Celkové náklady na stavbu lietadla dosiahli hodnotu 896 235,01€ (26 999 976 Sk). Lietadlo bolo vystavované v areáli Bratislavského hradu v júni 2005 v rámci výstavy „Obrazopis sveta objektívom M. R. Štefánika“. Po ukončení výstavy bolo lietadlo presťahované do expozície VHM v Piešťanoch. 8. júna 2012 bolo lietadlo na základe zmluvy o prenájme presťahované z expozície VHM Piešťany do vstupnej haly na letisko M. R. Štefánik v Bratislave.

Dnes sa vo svete okrem piešťanskej repliky nachádzajú už len dve lietadlá Caproni Ca.36. Jeden, vyrobený v Taliansku po I. sv. vojne s imatrikulačným číslom 23 174, je v umiestnený v Historickom vojenskom leteckom múzeu Vigna di Valle severne od Ríma v Taliansku a druhý, vyrobený v USA roku 1925 s imatrikulačným číslom 2581, je umiestnený v Múzeu USAF Dayton štát Ohio, USA.

Hlavné technické údaje			
dĺžka	11.05 m	rýchlosť max.	138 km.h ⁻¹
rozpätie	22.20 m	dostup praktický	4500 m
výška	3.84 m	doba výstupu do 1km	6 min. 20 sec.
nosná plocha	98m ²	doba výstupu do 2km	14 min. 30 sec.
hmotnosť prázdna	2312 kg	doba výstupu do 3km	28 min.
hmotnosť vzletová max.	3312kg	doba výstupu do 4km	48 min.
užitočné zaťaženie	1000 kg	dostup	4500 m
hmotnosť paliva a oleja	518 kg	výdrž	4 hod.
výkon motora Isotta Fraschini V4B	150 k	výzbroj max.	241 kg
celkový výkon motorov 3x Isotta Fraschini V4B	450 k	osádka	4 osoby

Ing. Miroslav MIHÁLIK
 VHÚ – Vojenské historické múzeum Piešťany